

Kulturministeriet
anp@kum.dk
jop@kum.dk

København,
18-06-2014

National vision for folkeoplysningen

DFS takker for muligheden for at sende bemærkninger til udkast til national vision for folkeoplysningen, som kulturministeren har sendt i høring den 4. juni 2014. Vi er også glade for ved flere lejligheder, at have haft mulighed for at drøfte visionen.

Vores bemærkninger ligger i forlængelse af det input vi sendte til ministeriet i form af et notat dateret 12. september 2013 (kopi vedlagt) og af DFS' mundtlige indlæg på seminaret i Ryslinge i februar 2014.

Bemærkninger til udkast til visionen

Udkastet til visionen ligger på mange måder i tråd med vores forslag med beskrivelse af de historiske rødder, sammenhængen mellem demokrati og folkeoplysning og af værdier og principper. Vi bakker derfor op om tankerne i visionen. Vi vil dog foreslå at visionen suppleres med en strategi og har også nogle bemærkninger til udkastet, som beskrives i det følgende.

Vision og strategi

Vores væsentligste bemærkning er i virkeligheden et forslag om, at visionen suppleres med en national strategi, som vi også foreslog i vedlagte notat fra september 2013. En vision er vanskelig at virkeliggøre, hvis den ikke suppleres af en strategi for arbejdet. En national strategi kan indeholde en formålsformulering, en beskrivelse af de konkrete forventninger til de folkeoplysende aktørers opgaveløsning og en beskrivelse af de rammebetingelser, der gives for at aktørerne kan løfte deres opgave. For flere detaljer i forslaget, henviser vi til vedlagte forslag fra september 2013.

Et af punkterne i visionen har desuden ikke karakter af vision. 10. pkt. er snarere en kritik af folkeoplysningen som den er i dag, og stiller et konkret krav til folkeoplysningen, som måske ville høre bedre hjemme i en strategi.

Konkretisering

Vi har desuden en bekymring, der handler om abstraktionsniveauet. Hvis de folkeoplysende aktører på landsplan og lokalt skal kunne bringe indholdet videre, og hvis visionen skal kunne udgøre en referenceramme for de kommunale folkeoplysningspolitikker, mener vi, at det er nødvendigt med en smule mere konkretisering.

F.eks. er det vanskeligt at operationalisere 3. pkt., hvor der står, at ”Folkeoplysningen skal skabe rammer for, at mennesker kan mødes og indgå i en ligeværdig samtale.” Hvad menes der konkret med det, og er det anderledes end det, der foregår i dag?

Et andet eksempel er i 6. pkt., hvor der står at ”...alle borgere udrustes til at styrke kvaliteten ved vores demokrati.” Hvad menes med ”udrustes” og hvad menes der med ”kvaliteten”? Mon der i virkeligheden menes det samme som i 7. pkt.? I givet fald foreslår vi 6. pkt. slettet.

Et tredje eksempel er i 15. pkt., hvor der står ”Et lokalt dansk folkeoplysningsprojekt kan ikke løse globale problemer, og derfor må folkeoplysningen bidrage til, at vi også tænker os som verdensborgere, der søger globale løsninger.” Hvad er der tænkt på her? Hvilke typer aktiviteter tænkes på, som altså ikke kan være lokale?

Det høje abstraktionsniveau gælder alle punkter, men i 13. og 14. punkt er der brugt eksempler til at konkretisere. Det fungerer godt, og der kunne med fordel gives eksempler i de andre punkter også. Det vil give bedre mulighed for kommuner og folkeoplysende aktører til at arbejde med visionen.

Samarbejde og forskellighed

Vi er desuden lidt bekymrede for hvad der menes med 11. punkt, som beskriver en vision om stærkere samarbejde begrundet i ressourcebevidsthed. Vi støtter et stærkt samarbejde, men ikke af den grund. Og vi er bekymret for om der med ”samarbejde” menes ”fusioner”. Vi ser en meget stor styrke i de folkeoplysende aktørers forskellige værdigrundlag – også lokalt. Bl.a. til sikring af mindretalsretten og til styrkelse af holdningsdannelsen. Derfor håber vi, kulturministeren er enig i, at en udvikling snarere bør gå i retning af at tydeliggøre forskelligheden.

Kompetence

Vi har endvidere et forslag til 4. pkt. om at ”... øge borgernes fysiske og psykiske velvære”. Ordet ”velvære” lyder meget tilbagelænet, og er det det, der menes? Vil det ikke være mere relevant at bruge ordet ”kompetence”? Eller formuleringen kunne måske i stedet være ”Folkeoplysningens mål er endvidere at styrke borgerne fysisk og psykisk”.

Kreativitet, færdigheder og kulturel dannelse

Hovedvægten i visionerne er på den demokratiske dannelse og folkeoplysningens demokratiske betydning. Det kan vi støtte. Pkt. 4 handler dog specifikt om borgernes fysiske og psykiske kompetencer. Vi foreslår, at der tilsvarende også er et eller flere punkter om styrkelse af borgernes kreativitet, praktiske færdigheder, kommunikative evner og kulturelle dannelse.

Med venlig hilsen

Per Paludan Hansen
Formand

12-09-2013
TBK

DFS' input i forlængelse af kulturministerens folkeoplysningskonference

Bemærkninger

Det er DFS' opfattelse af opsamlingen er dækkende for konklusionerne på konferencen, og vi kan bakke op om alle punkter.

Vision

Især bakker DFS op om ideen om at der skal formuleres en vision for folkeoplysningen helt bredt, som styrker bevidstheden om områdets fælles grundlæggende værdier og principper. Visionen vil kunne udgøre en referenceramme for de kommunale folkeoplysningspolitikker.

Indholdet i sådan en vision kunne f.eks. være:

- Demokrati i dagens Danmark. Hvad er særkendet for det danske demokrati, herunder tankegodset bag (Hal Koch, Grundtvig m.fl.). Hvordan ser det ud i dag? Hvor demokratiske er vi – er alle inkluderet, involverer alle sig? Er demokratiet truet, skal det vedligeholdes eller er det der bare?
- Folkeoplysningens betydning for demokratiet.
- Beskrivelse af de fælles grundlæggende værdier og principper, som knytter sig til folkeoplysningens betydning for demokratiet: aktivt medborgerskab, ytringsfrihed, ligeværd, forsamlingsfrihed, den myndige borger, forpligtende fællesskaber, livslang læring.
- Fremtidsvisionen for folkeoplysningens demokratiske rolle, f.eks. med udgangspunkt i Kredsens otte visioner (gengivet s. 4).

Strategi

DFS foreslår at visionen udbygges til at være en strategi, dvs. med en mere konkret *formålsformulering* for den offentlige investering i folkeoplysning, forventninger til de folkeoplysende foreningers *opgaveløsning* og beskrivelse af de *rammebetingelser*, der stilles til rådighed for folkeoplysningen.

Formål: F.eks. at bidrage til at styrke og udvikle demokratiet, bidrage til at gøre det muligt for mennesker at påvirke egen livssituation og skabe lyst til at deltage i samfundsudviklingen, bidrage til at udjævne uddannelseskløfter og bryde negativ social arv, bidrage til at udbrede interesse for at deltage i kulturlivet.

Opgaveløsning:

Konkretisering af folkeoplysningens forpligtelser/opgaver, f.eks.:

- Demokratiske værdier som ligeværd og ligestilling virkeliggøres i de folkeoplysende organisationers egne aktiviteter og organisering.

- Medvirke til at mennesker med forskellig baggrund mødes og får øget forståelse for hinanden.
- Åbne sig for unge og deres måder at organisere sig på for at sikre generationsskifte og overlevering af demokratiske værdier.
- Virkeliggøre mulighed for livslang læring for alle, uanset baggrund, formåen, alder, geografi, mv.
- Drivkraft for det lokale kulturliv, bl.a. gennem amatørkultur og idræt.
- Bidrage til at øge folkesundhed, bæredygtig udvikling og global retfærdighed ved at øge indsigten i betydningen af ændrede værdier og livsstil.

Aktuelle udfordringer i det moderne danske samfund, som folkeoplysningen skal bidrage til løsningen eller forebyggelsen af. F.eks. negativ social arv, ensomhed, fedme, racisme og intolerance, aldrende samfund, ressourcspild og forurening, kriminalitet, holdningsforskrækkelse og politikerlede. Løsningen vil i mange tilfælde foregå lokalt.

Rammebetingelser: Beskrivelse af folkeoplysningens rammebetingelser.

- Lovgivning.
- National folkeoplysningsstrategi og kommunale folkeoplysningspolitikker.
- Økonomi.

Data

DFS foreslår desuden, at ministeriet sikrer en tilstrækkelig dokumentation af folkeoplysningsområdet. Det vil være en forudsætning for at kunne følge området og dets udvikling. Det nyoprettede Vifo vil kunne dokumentere i den udstrækning der findes data, men det gør der kun sporadisk og periodisk. F.eks. ophørte Uni-C med at indsamle data på folkeoplysningsområdet da området blev flyttet til Kulturministeriet ressort i 2011. Der er behov for at indsamle pålidelige statistiske data på en stor del af folkeoplysningsområdet, som kan stilles til rådighed for analytikere, forskere, organisationer, myndigheder og beslutningstagere.

Forslag til videre proces

Forslag til proces for udarbejdelse af strategi:

1. Ministeriet udarbejder udkast til en national strategi for folkeoplysningen, inkl. visionen. Der kan med fordel indhentes erfaringer fra andre lande, især de nordiske.
2. Udkastet sendes i høring hos DFS, DUF og idrætsorganisationerne.
3. Strategien lanceres inden næste års folkeoplysningskonference.

Ideer til implementering af strategien:

- Temaet for folkeoplysningskonferencen 2014 kan være implementeringen af strategien, gerne med fokus på det lokale/kommunale arbejde.
- Ministeriet analyserer incitamenterne i lovgivningen fsva. den folkeoplysende voksenundervisning.
- Ministeriet indgår aftale med Danmarks Statistik om indsamling af data og aftale med Vifo om at udgive en årlig publikation med tal for folkeoplysningen.
- Ministeriet indgår aftale med f.eks. Vifo eller anden aktør om analyse af folkeoplysningens økonomi.
- DFS, DUF og idrættens organisationer udarbejder handlingsplaner for hvordan folkeoplysningens forpligtelser/opgaver løftes på hvert af de tre områder.

Otte visioner for folkeoplysningen som folkelig bevægelse

1. Folkeoplysningen er en af demokratiets grundpiller, og det er dens opgave at understøtte det aktive medborgerskab.
2. Folkeoplysningen skal bidrage til at styrke danskernes europæiske identitet og medborgerskab.
3. Folkeoplysningen skal skabe globalt udsyn og solidaritet og danne danskerne til danske verdensborgere.
4. Folkeoplysningen skal udfordre den sammenhængskraft, der ekskluderer minoriteter og fastlåser samfundet i ensliggørelse og styrke den sammenhængskraft, der er baseret på aktive, uenige og diskuterende medborgere.
5. Folkeoplysningen skal være bannerfører for et samfund baseret på holdninger i stedet for på økonomiske kalkuler og nytteberegninger.
6. Folkeoplysningen skal levere den viden og indsigt, der skaber myndige borger.
7. Folkeoplysningen skal udfordre eliternes monopol på den offentlige samtale.
8. Folkeoplysningen skal danne forpligtende fællesskaber i civilsamfundet.

Lars Bo Kaspersen

*Pernille Vigsø
Bagge*

Steen Hildebrandt

*Marianne
Jelved*

Troels Mylenberg

Helga Kolby Kristiansen

Ove Kaj Pedersen

Carl Holst

Lene Andersen

